

Umetniška gimnazija – glasbena smer
Modul A: glasbeni stavek

Posodobljeni učni načrt

GLASBENI STAVEK

OBVEZNI PREDMET

560 ur

**Posodobljeni učni načrt
GLASBENI STAVEK
Obvezni predmet (560 ur)**

Posodobljeni učni načrt so pripravili:

Predsednik predmetne skupine:

mag. Črt Sojar Voglar, prof., Konservatorij za glasbo in balet Ljubljana

Člana:

mag. Robert Kamplet, prof., Konservatorij za glasbo in balet Maribor

mag. Slavko Šuklar, prof., Glasbena šola Fran Korun Koželjski Velenje

Vodja in koordinator predmetnih skupin:

Helena Meško, prof., Konservatorij za glasbo in balet Maribor

Vodja področne skupine za glasbeno šolstvo:

dr. Dimitrij Beuermann, Zavod RS za šolstvo

Vsebinsko prenovo srednjega glasbenega šolstva je pripravila in izvedla nacionalna komisija za glasbeno šolstvo v mandatu 2011–2015.

Recenzenta:

Anton Gorjanc, prof., Konservatorij za glasbo in balet Maribor

izr. prof. mag. Ivan Florjanc, Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo Ljubljana

Izdala: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: **dr. Jernej Pikalo**

Za zavod: **mag. Gregor Mohorčič**

Uredili: **izr. prof. mag. Ivan Florjanc, Marija Gregorc, prof.**, in **mag. Tomaž Faganel**

Jezikovni pregled: **Mira Turk Škraba**

Objava na spletnem naslovu:

http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_srednje_in_visje_solstvo_ter_izobrazevanje_odraslih/srednjesolsko_izobrazevanje/srednjesolski_izobrazevalni_programi/

Prva izdaja

Ljubljana 2013

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.214:78.081(0.034.2)

SOJAR Voglar, Črt

Posodobljeni učni načrt. Glasbeni stavek [Elektronski vir] : obvezni predmet : 560 ur / [pripravili Črt Sojar Voglar, Robert Kamplet, Slavko Šuklar]. - 1. izd. - El. knjiga. - Ljubljana : Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2013. - (Umetniška gimnazija - glasbena smer. Modul A, Glasbeni stavek)

ISBN 978-961-03-0168-4 (pdf, Zavod RS za šolstvo)

1. Gl. stv. nasl. 2. Kamplet, Robert 3. Šuklar, Slavko
271414272

Posodobljeni učni načrt za predmet glasbeni stavek je pripravila predmetna skupina za posodabljanje učnega načrta za glasbeni stavek. Pri posodabljanju je izhajala iz učnega načrta za predmet glasbeni stavek, določenega na 15. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 7. maja 1998. Posodobljeni učni načrt je posledica sprememb in novosti v pedagoški praksi na področju skupinskega pouka strokovno-teoretičnih predmetov.

Posodobljeni učni načrt je Strokovni svet RS za splošno izobraževanje določil na 161. seji 19. decembra 2013.

VSEBINA

1	OPREDELITEV PREDMETA	4
2	SPLOŠNI CILJI	4
3	OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE	5
4	STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA	14
5	DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	15
5.1	Preverjanje in ocenjevanje znanja	17
5.2	Medpredmetne povezave	17
6	MATERIALNI POGOJI	18
7	ZNANJA IZVAJALCEV	18

1 OPREDELITEV PREDMETA

Predmet glasbeni stavek je eden od temeljnih predmetov in se poučuje v skupnem obsegu 560 ur. Obsega področje harmonije, kontrapunkta in oblikoslovja.

Glasbeni stavek razvija, pogloblja in širi glasbena znanja in sposobnosti, s pomočjo katerih dijaki* stopajo na poklicno pot in se razvijajo v vsestranske glasbene umetnike.

Na ravni srednjega izobraževanja skupaj z drugimi strokovnimi predmeti glasbeni stavek vzgaja in izobražuje glasbene talente, jim omogoča pridobitev temeljnih glasbenih znanj ter nadgradnjo njihovega teoretičnega in ustvarjalnega znanja. Dijaki spoznavajo zgodovinsko in slogovno pogojena načela večglasne glasbe ter osnove gradnje glasbenih oblik. Na podlagi znanja gradijo in razvijajo kritično-analitični odnos do glasbene literature. Ob skupinskem in individualnem reševanju harmonskih in kontrapunktičnih nalog se razvijajo v samostojne glasbene osebnosti ter tako pridobijo izhodiščna znanja za študij kompozicije, dirigiranja, muzikologije in glasbene pedagogike.

Pouk glasbenega stavka dijakom ponuja tudi osebni in socialni razvoj. Dijaki spoznajo pomen in lepoto skupnega dela, oblikovanja umetniških vsebin, pomen odgovornosti, zaupanja in medsebojne pomoči. Tako pridobijo osebne odlike, ki so nujne za vsakega poklicnega ali ljubiteljskega glasbenega umetnika.

2 SPLOŠNI CILJI

Dijaki pri predmetu glasbeni stavek:

- spoznavajo in usvajajo na področju homofonije in diatonike načela rabe akordov, spretno vezave akordov po načelih vodenja glasov z upoštevanjem načel glasbene sintakse, usvajajo spretnosti domiselnega harmoniziranja podane melodije, usvajajo vedno boljše razumevanje kompozicijske zgradbe glasbe;
- na področju modalne polifonije usvajajo spretnosti oblikovanja in spajanja glasov v skladno celoto s spoznavanjem in z upoštevanjem načel oblikovanja melodije, uporabe konsonanc in disonanc v strogem stavku;
- na področju osnov oblikoslovja širijo in poglobljajo vednost o oblikovnih zakonitostih glasbe, kar je nujno potrebno za njihovo ustvarjalno in poustvarjalno tolmačenje;

* V tem učnem načrtu uporabljeni izrazi, zapisani v moški slovnični obliki, veljajo za oba spola (dijak za *dijaka* in *dijakinjo*, učitelj za *učitelja* in *učiteljico*).

- analizirajo primere iz glasbene literature v oblikovnem in harmonskem pogledu in razumno uporabljajo pridobljeno znanje;
- spoznavajo kompozicijske zakonitosti glasbenih umetnin iz slovenske in svetovne glasbene literature;
- se uvajajo v estetsko doživljanje in razvijajo glasbeni okus;
- vnašajo pridobljena znanja v izvajalsko prakso;
- razvijajo odgovornost za svoje znanje;
- skupaj z učiteljem spremljajo in presojujejo uspešnost ter usmerjajo in razvijajo svoj učni proces;
- osveščajo in razvijajo sposobnost načrtovanja učenja;
- za uspešnejše doseganje učnih ciljev kritično uporabljajo računalniško informacijsko tehnologijo in pridobivajo podatke iz različnih – tudi elektronskih – virov;
- so deležni koristne socializacije ob skupnem sodelovanju pri glasbenih dejavnostih;
- se ob prepevanju večglasnih vaj učijo poslušati, zaznavati in slišati glasove ostalih v skupini, sooblikujejo sozvočja in s tem razvijajo vzajemnost in sodelovanje z drugimi, sposobnost prilagajanja in dejavnega vključevanja v skupino, čut za skupno delo in soodgovornost;
- pri skupnih izvedbah vaj in skladb se soočajo s skupnim reševanjem problemov, dajanjem in sprejemanjem pobud, ocenjevanjem tveganj, odgovorno sprejemajo odločitve, negujejo in razvijajo čustveno umevanje in inteligenco;
- oblikujejo svojo osebnost, identiteto in osveščajo svoj položaj v družbi;
- se usposabljujejo za bodoče delo;
- spoznavajo slovensko in svetovno glasbeno literaturo;
- spoznavajo enakost in različnost slovenske in evropske glasbene dediščine;
- spoznavajo, razumevajo in uporabljajo strokovne izraze v tujih jezikih;
- sporazumevajo se v slovenščini in večajo nabor ustreznih slovenskih strokovnih izrazov.

3 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE

Cilji in vsebine so urejeni po tematskih sklopih.

3.1 Homofonija – diatonika	
OPERATIVNI CILJI	VSEBINE
Dijaki: <ul style="list-style-type: none"> – obnovijo ali usvojijo obravnavane pojme; – se naučijo osnovnih načel gradnje 	Temeljni pojmi – Alikvotni toni

<p>akordov v štiriglasni zborovski postavitvi;</p> <ul style="list-style-type: none"> – v štiriglasju prepejejo zgrajene akorde in jih uvajajo v zborovsko prakso, obenem pa se naučijo razumeti sestavo akordov s pomočjo alikvotnega niza tonov. 	<ul style="list-style-type: none"> – Tonalnost (sistem dur-mol) – Gradnja akordov – Funkcije in označevanje – Vodenje glasov (osnove) – Harmonski ritem in harmonska shema
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – gradijo kvintakorde v različnih harmoničnih in melodičnih legah; – znajo povezovati akorde glavnih stopenj v harmonični in melodični vezavi; – premeščajo akorde iste funkcije; – spreminjajo harmonično in melodično lego akordov pri vezavi; – rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v štiriglasju. 	<p>Kvintakordi – glavne stopnje (T, S, D)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Gradnja akordov – Vezava akordov
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – gradijo in vežejo sekstakorde glavnih stopenj v strogi in svobodni vezavi; – s pomočjo sekstakordov vodijo spevno basovsko linijo; – z uporabo kvintakordov in sekstakordov glavnih stopenj harmonizirajo ljudski napev; – rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v štiriglasju. 	<p>Sekstakordi – glavne stopnje</p> <ul style="list-style-type: none"> – Gradnja akordov – Vezava akordov
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – gradijo in vežejo kvartsekstakorde glavnih stopenj kot prehajalne in menjalne na gibajočem basu; – rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v štiriglasju. 	<p>Kvartsekstakordi – glavne stopnje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Gradnja akordov – Vezava akordov
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo različne vrste sekstakordov in kvartsekstakordov; – razumejo pojem figuracija; – rešene primere preigravajo na klavirju in jih zapojejo v štiriglasju. 	<p>Vrste sekstakordov in kvartsekstakordov – glavne stopnje</p>
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo harmonično tuje tone in se naučijo uporabljati sinkope in zadržke na toniki in dominantni; – uporabljajo enojne in dvojne zadržke v homofonih harmonskih nalogah; – z uporabo vseh oblik trozvokov glavnih stopenj harmonizirajo ljudski napev ali sestavijo lastne harmonizacije na dano besedilo in dani ritem; – rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v štiriglasju. 	<p>Harmonično tuji toni – zadržek 4–3, zadržek 6–5, zadržek $\begin{smallmatrix} 6 & 5 \\ 4 & 3 \end{smallmatrix}$ (T, D)</p>
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo pojem »moldur« in ga uporabljajo pri harmonskih nalogah; – rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v štiriglasju. 	<p>Moldur (harmonični dur) – molova subdominanta</p>

<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo stranske stopnje kot zastopnice glavnih stopenj; – pri harmonizaciji uporabljajo smiseln vrstni red kombinacij glavnih in stranskih stopenj in različne oblike trozvokov; – uporabljajo različne harmonično tuje tone za popestritev preprostega harmonskega gibanja; – spoznavajo in praktično uporabljajo različne kadence kot glasbena ločila; – z uporabo trozvokov glavnih in stranskih stopenj harmonizirajo ljudski napev ali sestavijo lastno harmonizacijo na dano besedilo in dani ritem; – rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v štiriglasju. 	<p>Kvintakordi, sekstakordi in kvartsekstakordi – stranske stopnje (II, III, VI, VII):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Gradnja akordov – Vezava akordov – Vrste akordov – Harmonično tuji toni: prehajalni, menjalni, zadržani, prehiteni – Kadence
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo način harmonizacije melodičnega mola (rastoča melodija), naravnega mola (padajoča melodija) in kombinacije obeh molov hkrati (sestavljena melodija); – uporabljajo različne akorde ter harmonično tuje tone ustrezne molove lestvice; – rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v štiriglasju. 	<p>Harmonizacija rastoče, padajoče in sestavljene melodije v molu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Harmonizacija s harmonično tujimi toni – Harmonizacija z akordi ustrezne molove lestvice
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo dominantni septakord in njegove obrate ter njihov način gradnje in vezave; – uporabljajo dominantni septakord in obrate pri reševanju harmonskih nalog; – z uporabo trozvokov glavnih in stranskih stopenj ter dominantnega četverozvoka harmonizirajo ljudski napev ali sestavijo lastno harmonizacijo na dano besedilo in dani ritem; – rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v štiriglasju. 	<p>Dominantni septakord in obrati:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Gradnja akordov – Vezava akordov
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo septakord sedme stopnje in njegove obrate; – uporabljajo septakord sedme stopnje in njegove obrate pri reševanju harmonskih nalog; – rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v štiriglasju. 	<p>Septakord in obrati VII. stopnje</p>
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uporabljajo v diatoniki septakorde in obrate vseh stopenj pri reševanju harmonskih nalog; 	<p>Septakordi in obrati – ostale stopnje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Septakordi in obrati T, II, III, S in VI, akord z dodano seksto (<i>sixte ajoutée</i>)

<ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo akord z dodano seksto kot najbolj značilno plagalno kadenco; – z uporabo trozvokov in četverozvokov glavnih in stranskih stopenj harmonizirajo ljudski napev ali sestavijo lastno harmonizacijo na dano besedilo in dani ritem; – rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v štiriglasju. 	
---	--

3.2.1 Homofonija – diatonika	
OPERATIVNI CILJI	VSEBINE
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo dominantni nonakord in njegove obrate ter njihov način gradnje in vezave; – uporabljajo dominantni nonakord in njegove obrate v harmonskih nalogah; – rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v štiriglasju. 	<p>Dominantni nonakord in obrati:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Gradnja akordov – Vezava akordov
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo pojem modulacija; – razumejo potek modulacije ter načine moduliranja; – ob krajših nalogah se urijo v sestavljanju neposrednih in posrednih modulacij; – na dano zaporedje modulacij v različne tonalitete sestavijo lastne harmonizacije; – na dano zaporedje modulacij v različne tonalitete improvizirajo ob klavirju; – uporabljajo diatonične modulacije v različne tonalitete pri reševanju harmonskih nalog; – sestavijo lastno harmonizacijo na dano besedilo in dani ritem in pri tem uporabijo vsaj eno diatonično modulacijo; – rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v štiriglasju. 	<p>Diatonična modulacija:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Neposredna (direktna) modulacija, posredna (indirektna) modulacija – Modulacija z uporabo molove subdominante

3.2.2 Homofonija – kromatika	
OPERATIVNI CILJI	VSEBINE
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo pojem kromatika ter način njene rabe v tonalni funkcionalni harmoniji. 	<p>Kromatika (splošno)</p>
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo pojem alteracija in način njene rabe v tonalni funkcionalni harmoniji. 	<p>Alteracije (splošno)</p>
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – s pomočjo poznavanja uporabe kromatike širijo tonaliteto s pomočjo izmikov in elipse; – uporabljajo stranske D, VII, S in ostale stopnje kot izmike ali elipse pri reševanju 	<p>Labilne alteracije</p> <ul style="list-style-type: none"> – Izmiki: stranske D, VII, S in ostale stopnje – Elipse

<p>harmonskih nalog;</p> <ul style="list-style-type: none"> – z uporabo vsega dosedanjega znanja harmonizirajo ljudski napev ali sestavijo lastno harmonizacijo na dano besedilo in dani ritem; – rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v štiriglasju 	
---	--

<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo akorde, ki vsebujejo stabilne alteracije; – uporabljajo alterirane akorde diatoničnega in kromatičnega tipa pri reševanju harmonskih nalog; – seznanijo se z rabo alteriranih akordov v glasbeni literaturi; – z uporabo vsega dosedanjega znanja harmonizirajo ljudski napev ali sestavijo lastno harmonizacijo na dano besedilo in dani ritem; – rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v štiriglasju. 	<p>Stabilne alteracije</p> <ul style="list-style-type: none"> – Alterirani akordi diatoničnega tipa: frigijski akord, napolitanski sekstakord, lidijski akord, zmanjšani četvero-zvok na zvišani II v duru, zvečani trozvok na D v duru – Alterirani akordi kromatičnega tipa: italijanski akord (zvečani sekstakord), nemški akord (zvečani kvintsekstakord), francoski akord (zvečani terc kvartakord), nemško-francoski akord (dvakrat zvečani terc kvartakord), dominantni četvero-zvok z zvečano kvinto v duru, drugi alterirani akordi
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo razširjeno obliko modulacije s skupnim akordom; – uporabljajo modulacije z uporabo alteriranih akordov diatoničnega tipa pri reševanju harmonskih nalog; – z uporabo vsega dosedanjega znanja harmonizirajo ljudski napev ali sestavijo lastno harmonizacijo na dano besedilo in dani ritem; – rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v štiriglasju. 	<p>Modulacija z uporabo alteriranih akordov diatoničnega tipa:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Modulacija z uporabo napolitanskega sekstakorda – Modulacija z uporabo lidijskega akorda, zvečanega trozvoka in zmanjšane četvero-zvoka
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo kromatično modulacijo in različne vezave; – uporabljajo kromatično modulacijo pri reševanju harmonskih nalog; – z uporabo vsega dosedanjega znanja harmonizirajo ljudski napev ali sestavijo lastno harmonizacijo na dano besedilo in dani ritem; – rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v štiriglasju. 	<p>Kromatična modulacija:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kromatična modulacija s spremembo zgradbe trozvoka ali četvero-zvoka – Kromatična modulacija s kvartno- kvintno zvezo – Kromatična modulacija s terčno zvezo – Kromatična modulacija z alteriranimi akordi kromatičnega tipa

3.2.3 Homofonija – enharmonija

OPERATIVNI CILJI	VSEBINE
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – obnovijo pojem enharmonija in enharmonične tone; – spoznavajo enharmonično modulacijo in različne načine njene gradnje; – uporabljajo enharmonično modulacijo pri reševanju harmonskih nalog; 	<p>Enharmonična modulacija:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Enharmonična modulacija z zmanjšanim četvero-zvokom – Enharmonična modulacija z zvečanim trozvokom – Enharmonična modulacija z alteriranimi akordi diatoničnega in kromatičnega tipa

<ul style="list-style-type: none"> – z uporabo vsega dosedanjega znanja harmonizirajo ljudski napev ali sestavijo lastno harmonizacijo na dano besedilo in dani ritem; – rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v štiriglasju. 	
---	--

3.2.4 Harmonično tuji toni	
OPERATIVNI CILJI	VSEBINE
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo poudarjene harmonično tuje tone; – uporabljajo poudarjene harmonično tuje tone pri reševanju harmonskih nalog; – z uporabo vsega dosedanjega znanja harmonizirajo ljudski napev ali sestavijo lastno harmonizacijo na dano besedilo in dani ritem; – rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v štiriglasju; 	<p>Poudarjeni harmonično tuji toni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Enojni, dvojni in trojni zadržki – Appoggiatura (svobodni zadržek)
<ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo nepoudarjene harmonično tuje tone; – uporabljajo nepoudarjene harmonično tuje tone pri reševanju harmonskih nalog; – z uporabo vsega dosedanjega znanja harmonizirajo ljudski napev ali sestavijo lastno harmonizacijo na dano besedilo in dani ritem; – rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v štiriglasju. 	<p>Nepoudarjeni harmonično tuji toni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Prehajalni diatonični in kromatični toni – Menjalni diatonični in kromatični toni – Prehiteni toni (anticipacije)

<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo pedalni ton; – uporabljajo pedalni ton pri reševanju harmonskih nalog; – z uporabo vsega dosedanjega znanja harmonizirajo ljudski napev ali sestavijo lastno harmonizacijo na dano besedilo in dani ritem; – rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v štiriglasju. 	<p>Pedalni ton</p>
--	--------------------

3.3.1 Modalna polifonija – strogi stavek	
OPERATIVNI CILJI	VSEBINE
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo osnovne elemente modalne polifonije in njihov razvoj skozi glasbena obdobja; – naučijo se osnovnega razumevanja glasbenih ključev iz obdobja modalne polifonije (sopranski, altovski, tenorski) in notalne pismenosti v omenjenih ključih. 	<p>Temeljni pojmi</p> <ul style="list-style-type: none"> – Modusi – Alteracije – Notacija – Metrum – Ritem
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo <i>cantus firmus</i> in način oblikovanja <i>cantusa firmusa</i>; 	<p>Melodija:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Cantus firmus</i>

<ul style="list-style-type: none"> – v različnih modusih oblikujejo lastne <i>cantus firmuse</i> po pravilih gradnje melodije v celinkah; – spoznavajo pojem kontrapunkt. 	<ul style="list-style-type: none"> – Kontrapunkt
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo rabo sozvočij v dvoglasju modalne polifonije; – razlikujejo pojma konsonanca in disonanca; – spoznavajo pojem klavzula in njen način rabe v modalni polifoniji. 	<p>Sozvočje v dvoglasju</p> <ul style="list-style-type: none"> – Intervali – Klavzule
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo linijske značilnosti posameznih ritmičnih vrednosti; – pri reševanju kontrapunktičnih nalog uporabljajo posamezne ritmične vrednosti kot kontrapunkt proti <i>cantus firmusu</i>; – spoznavajo pojem <i>floridus</i> ter način melodičnega oblikovanja <i>floridusa</i>; – povezujejo različne ritmične vrednosti v smiselno melodično celoto; – spoznavajo pojem imitacija; – na dano temo gradijo dvoglasno imitacijo; – izmišljajo si lastne teme in nanje gradijo dvoglasne imitacije; – na dano besedilo ustvarjajo lastne skladbe v obliki dvoglasnega <i>floridusa</i> (z imitacijo ali brez nje); – rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v dvoglasju; – analizirajo in izvajajo dvoglasne polifone primere iz glasbene literature (npr. dvoglasne motete Orlanda di Lassa). 	<p>Dvoglasje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kontrapunktične vaje (od 1 : 1 do <i>floridus</i> : <i>floridus</i>), možnost uporabe besedila – Dvoglasna imitacija
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo triglasna sozvočja v modalni polifoniji; – sestavljajo triglasne klavzule v različnih modusih; 	<p>Sozvočja v triglasju</p> <ul style="list-style-type: none"> – Akordi – Klavzule
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pri reševanju kontrapunktičnih nalog uporabljajo posamezne ritmične vrednosti kot kontrapunkt proti <i>cantusu firmusu</i> in kontrapunktu v celinkah; – uporabljajo enojni in dvojni <i>floridus</i> proti <i>cantusu firmusu</i>; – rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v triglasju; – analizirajo in izvajajo triglasne polifone primere iz glasbene literature. 	<p>Triglasje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kontrapunktične vaje (od 1 : 1 : 1 do <i>floridus</i> : <i>floridus</i> : <i>floridus</i>), možnost uporabe besedila

3.3.2 Oblikoslovje – posamezne oblike	
OPERATIVNI CILJI	VSEBINE
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo motiv, figuro in pasažo kot osnovne elemente glasbenega oblikoslovja; – naučijo se delati z motivom in na podlagi danih navodil ustvarjajo lastne stavke in periode; – analizirajo primere iz glasbene literature različnih obdobj. 	<p>Elementi glasbenih oblik</p> <ul style="list-style-type: none"> – Motiv, figura, pasaža, dvotaktje, tritaktje, fraza – Delo z motivom: ponavljanje, transponiranje, širjenje, krčenje, variiranje, avgmentacija, diminucija – Stavek, perioda, posebnosti v gradnji – stavka ali periode
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo osnovne načine oblikovanja pesemskih oblik; – analizirajo primere iz glasbene literature; – ustvarjajo lastne pesemske oblike za posamezna glasbila ali pevske zasedbe; – svoje dosežke preigravajo na klavirju ali izvirnih glasbilih ali jih zapojejo. 	<p>Pesemska oblika</p> <ul style="list-style-type: none"> – Enodelna pesem (ljudska pesem, pesem kot perioda) – Dvodelna pesem – Tridelna pesem – Prehodna pesem – Sestavljena tridelna pesem
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – analizirajo oblikovno in harmonsko strukturo skladb iz glasbene literature; – ustvarjajo lastne pesemske oblike za posamezna glasbila ali pevske zasedbe; – svoje dosežke preigravajo na klavirju ali izvirnih glasbilih ali jih zapojejo. 	<p>Skladbe v enostavnih in sestavljenih pesemskih oblikah – oblikovna in harmonska analiza</p>

3.3.3 Ustvarjalnost – dodatno delo	
OPERATIVNI CILJI	VSEBINE
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – na podlagi pridobljenega znanja iz harmonije, kontrapunkta in oblikoslovja ustvarjajo lastne zborovske skladbe na dano besedilo; – spoznavajo pojem prekomponirana oblika in njen namen pri vokalni glasbi; – svoje dosežke predstavijo na klavirju ali jih zapojejo. 	<p>Ustvarjanje posameznih oblik za zborovsko zasedbo</p>

3.4.1 Modalna polifonija	
OPERATIVNI CILJI	VSEBINE
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo pojem dvojni kontrapunkt in njegovo uporabnost v modalni polifoniji; – uporabljajo dvojni kontrapunkt v oktavi pri reševanju nalog v dvoglasnem <i>floridusu</i> in imitaciji; – rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v dvoglasju. 	<p>Dvojni kontrapunkt v oktavi</p>
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – obnovijo svoje znanje o imitaciji; – pri reševanju nalog v triglasni polifoniji uporabljajo triglasno imitacijo, tudi z uporabo dvojnega kontrapunkta (z besedilom ali brez nje ga); 	<p>Triglasna imitacija</p>

<ul style="list-style-type: none"> – izmišljajo si lastne teme in na njih gradijo triglasne imitacije; rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v triglasju. 	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo motet kot značilno glasbeno obliko v obdobju modalne polifonije; – spoznavajo in razumejo renesančno epizodno strukturo vokalne polifone glasbe; – kot nalogo zmorejo ustvariti triglasni motet – najprej z dvema epizodama, nato s tremi; – pri izdelavi moteta uporabljajo značilna besedila v latinščini ali slovenščini; – rešene naloge preigravajo na klavirju in jih zapojejo v triglasju. 	<p>Motet:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Triglasni motet s tremi epizodami

3.4.2 Ustvarjalnost – dodatno delo	
OPERATIVNI CILJI	VSEBINE
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo kanon; – na podane teme izdelujejo dvoglasne in triglasne kanone v modalnem in tonalnem glasbenem stavku; – poskusijo izdelati t. i. družabne kanone (npr. Mojster Jaka); – rešene naloge zapojejo v dvoglasju ali triglasju. 	<p>Kanon (dvoglasje, triglasje)</p>
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo različne instrumentalne glasbene oblike iz obdobja baroka in razvijanje tonalne harmonije; – razumejo pojem monotematika; – analizirajo primere iz glasbene literature; – ustvarjajo lastne naloge v oblikah iz tonalne polifonije; – rešene naloge preigravajo na klavirju ali izvernih glasbilih ali jih zapojejo. 	<p>Tonalna polifonija (<i>ricercare, passacaglia, ciaccona, invencija, fugato</i>)</p>

3.4.3 Oblikoslovje – posamezne oblike	
OPERATIVNI CILJI	VSEBINE
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo pojem ciklična glasbena oblika; – spoznavajo sonatni cikel ter posamezne oblikovne celote znotraj sonatnega ciklusa; – poslušajo in analizirajo primere iz glasbene literature; – posamezne odseke preigravajo na klavirju. 	<p>Sonatni cikel – oblikovna in harmonska analiza</p> <ul style="list-style-type: none"> – Sonatni stavek (ekspozicija, izpeljava, repriza, uvod, coda) – Rondo (baročni, klasični, sonatni) – Simfonija, sinfonietta – Koncert, concertino – Sonata, sonatina

<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo pojem variacija; – spoznavajo različne vrste variacij in 	<p>Tema z variacijami – splošno</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ornamentalne variacije
---	--

<ul style="list-style-type: none"> – glasbene prvine, ki se lahko variirajo; – poslušajo in analizirajo primere iz glasbene literature; – ustvarjajo lastne variacije na dano temo; – izmišljajo si lastne teme in na njih ustvarjajo variacije; – rešene naloge preigravajo na klavirju. 	– Karakterne variacije
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo baročno dvodelno obliko in njene značilnosti; – spoznavajo suito in njene oblikovne značilnosti; – poslušajo analizirajo primere iz glasbene literature; – ustvarjajo lastne baročne dvodelne oblike; – rešene naloge preigravajo na klavirju. 	Suita – splošno – Baročna dvodelna oblika – Baročna suita

Poleg navedenih za doseganje ciljev lahko uporabljamo tudi druge izbirne vsebine.

4 STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA

Standardi znanja so določeni z obvladovanjem posameznih sklopov predpisanih vsebin in izkazujejo pričakovano stopnjo obvladovanja glasbenega stavka, kar se izraža v tehničnem znanju, iskanju izvirnih rešitev zahtevanih nalog, muzikalnosti, mentalni vzdržljivosti in splošni koncentraciji.

Minimalni standardi znanja so operacionalizirani cilji (količina in kakovost znanja, spretnosti in veščin), ki naj bi jih dijak dosegel in izkazal za pozitivno oceno (zadostno) in so tista kakovost in količina znanja, spretnosti in veščin, ki sta nujni za nadaljnje učenje in razvoj pri določenem predmetu.

Minimalni standardi znanja so izraženi v vsebinah letnih izpitov po posameznih letnikih.

1. letnik – letni izpit

Dijak zmore v dveh šolskih urah (90 minut) zadovoljivo rešiti zahtevano število harmonskih zvez v okviru predpisane snovi. Zmožen je v diatoniki z glavnimi in stranskimi stopnjami harmonizirati ljudski napev in v govorni obliki vsaj delno razložiti zahtevano vprašanje ter ga s primerom ponazoriti na tabli ali na računalniku.

2. letnik – letni izpit

Dijak zmore v dveh šolskih urah (90 minut) zadovoljivo rešiti zahtevano število harmonskih zvez v okviru predpisane snovi. Zmožen je osnovnega razumevanja gradnje in vezave akordov z uporabo kromatike in enharmonije. V govorni obliki zna vsaj delno razložiti zahtevano vprašanje ter ga s primerom ponazoriti na tabli ali na računalniku.

3. letnik – letni izpit

Dijak zmore v dveh šolskih urah (90 minut) zadovoljivo rešiti zahtevano število harmonskih zvez v okviru predpisane snovi. Zmožen je osnovnega razumevanja vokalne diatonične modalne polifonije v dvoglasju in triglasju, osnovnega razumevanja prvin glasbenih oblik, sposoben je osnovnega dela z motivom, analizirati in ustvariti kratke skladbe v pesemskih oblikah in v govorni obliki vsaj delno razložiti zahtevano vprašanje in ga s primerom ponazoriti na tabli ali na računalniku.

4. letnik – letni izpit

Dijak zmore v dveh šolskih urah (90 minut) zadovoljivo rešiti obe nalogi iz predpisane snovi, ene iz harmonije in ene iz kontrapunkta. Zmožen je osnovnega razumevanja oblikovanja triglasnega moteta s tremi epizodami in obnovljenega razumevanja harmonije iz prvih dveh letnikov, analizirati in ustvariti skladbe v večstavčnih ali variacijskih oblikah in v govorni obliki vsaj delno razložiti zahtevano vprašanje ter ga s primerom ponazoriti na tabli ali na računalniku.

Dijak, ki opravlja maturo iz izbirnega predmeta glasba – glasbeni stavek, ne opravlja letnega izpita. V tem primeru dijak konča predmet v četrtem letniku z razredno oceno.

5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Glasbeni stavek je treba obravnavati kot živ organizem. Pravila naj pridejo iz abstrakcije v glasbeno prakso s petjem in z igranjem na klavirju, s poslušanjem in z analizo.

Izdelava vaj iz homofonije je mogoča na več načinov. To so:

- harmonizacija basa z generalbasnimi označbami,

- harmonizacija basa brez generalbasnih označb,
- harmonizacija že metrično urejenih podanih funkcij brez generalbasnih označb,
- harmonizacija soprana (vključujoč ljudske napeve),
- dopisovanje notranjih glasov ob že izpisanih zunanjih glasovih,
- harmonizacija alta in tenorja,
- stvaritev lastnih vaj ali harmonizacij (vključujoč besedilo).

Vse vaje je treba igrati na klavirju. V razredu se vaje lahko tudi prepejejo. Določene harmonske vzorce je treba na klavirju igrati na pamet v vseh tonalitetah. Isto velja tudi za lažje modulacije. Vaje morajo biti sestavljene tako, da vsebujejo prvine glasbene sintakse. Lahko je podatek začetek vaje in mora dijak logično nadaljevati, lahko so prvine glasbene sintakse nakazane in dijak obdela nakazano tematsko gradivo, lahko pa je podatek že vaja kot celota, ki jo dobi dijak od učitelja ali pa jo napiše sam.

Vaje iz modalne polifonije pišejo dijaki v ključih, ki pripadajo posameznim glasovom. Pisanje soprana, alta ali tenorja v violinskem ključu ni praktično in ni stilno. Vaje se v razredu prepejejo, vaje iz tonalne polifonije pa dijaki preigrajo na klavirju. Dvoglasne invencije lahko pišejo za različne sestave glasbil in jih v razredu (če je mogoče) preigrajo v izvorni zasedbi.

Pouk glasbenega stavka naj bo v vseh letnikih povezan s poukom solfeggia.

Podajanje snovi glasbenega oblikoslovja se mora navezati na praktične primere. Dijak mora obvladati analitično delo, kar pomeni, da mora pedagog vsako trditev (pravilo) ilustrirati s primeri iz literature. Tudi preverjanje znanja mora potekati v povezavi s primeri iz literature. Dijake, ki kažejo zanimanje za kompozicijo, dodatno uvajamo v osnove glasbene ustvarjalnosti.

Priporočena literatura

- J. Osredkar, Glasbeni stavek, Harmonija 1, Ljubljana, 1995.
- J. Osredkar, Glasbeni stavek, Harmonija 2, Ljubljana, 1997.
- L. M. Škerjanc, Harmonija, Ljubljana, 1962.
- N. Devčić, Harmonija, Zagreb, 1975.
- D. Despić, Harmonija sa harmonskom analizom, Beograd, 1997.
- E. F. Richter, Lehrbuch der Harmonie, Leipzig, 1860.
- R. Louis, L. Thuille, Harmonielehre, Stuttgart, 1907.
- J. Osredkar, Glasbeni stavek, Kontrapunkt, Ljubljana, 1999.

- L. M. Škerjanc, Kontrapunkt in fuga, Ljubljana, 1952.
- L. M. Škerjanc, Kontrapunkt in fuga II, Ljubljana, 1956.
- B. Cervenca, Il contrappunto nella polifonia vocale classica, Bologna, 1965; isti, Kontrapunkt u klasičnoj vokalnoj polifoniji, prev. K. Babić, Beograd, 1981.
- L. Vrhunc, Glasbeni stavek – Oblikoslovje, Ljubljana, 2009.
- L. M. Škerjanc, Oblikoslovje, Ljubljana, 1966.
- D. Skovran/V. Peričić, Nauka o muzičkim oblicima, Beograd, 1977.
- Skripta posameznih učiteljev v okviru operativnih ciljev.

5.1 Preverjanje in ocenjevanje znanja

Pomembno je, da ločimo preverjanje in ocenjevanje znanja. Rezultatov preverjanja ne uporabimo za ocenjevanje.

Preverjanje

Pri preverjanju znanja učitelj redno spremlja dijakov razvoj in napredek, preverja njegove sposobnosti, znanje in zmožnosti ter mu sporoča povratne informacije o njegovem znanju in napredovanju. Sprotno razčlenjevanje dijakovih dosežkov, znanja in morebitnih pomanjkljivosti pomaga pri razvoju njegovih spretnosti in omogoča načrt za nadaljnje delo.

Učitelj preverja znanje na različnih področjih pouka:

- pri ponovitvi stare snovi,
- pri utrjevanju nove snovi,
- pri ustvarjalnih igrah posameznih disciplin.

Preverjanje poteka pisno in ustno.

Ocenjevanje

Znanje ocenjujemo pisno in ustno. Dijaki pišejo pisni test z določenim številom harmonskih zvez oziroma linijskih in sozvočnih gibanj, pri ustnem ocenjevanju pa dijaki posamezno razlagajo obravnavano snov s ponazoritvijo praktičnih primerov na tabli ali računalniku. Na koncu šolskega leta dijaki opravljajo letni izpit. Prvi del letnega izpita je pisna šolska naloga, drugi del pa opravljajo dijaki ustno pred izpitno komisijo. Končno oceno določi izpitna komisija.

5.2 Medpredmetne povezave

Namen interdisciplinarnega povezovanja med bolj ali manj sorodnimi predmeti je močnejša vez ter vzajemno učinkovanje in prenosljivost znanja, s čimer gradimo pogoje za večjo

ustvarjalnost, podjetnost in boljšo didaktično učinkovitost na vseh vpletenih predmetnih področjih. Večja prenosljivost znanja oblikuje tudi samostojnejšo osebnost, ki se laže spopada z različnimi izzivi v stroki in v življenju. Zmožnost povezovanja različnih znanj, uvidov in spretnosti pa hkrati prispeva k večji kulturni in etični zavesti ter osebnostni trdnosti posameznika.

Medpredmetno povezovanje pomeni iskanje povezav svojega predmeta z drugimi predmetnimi področji, sodelovanje učiteljev različnih predmetnih področij v učno-vzgojnih dejavnostih, vzajemno načrtovanje skupne ali sočasnejše obravnave sorodnih vsebin ipd. Učitelj se povezuje z drugimi strokovnimi člani pedagoškega aktiva, sodeluje pri načrtovanju medpredmetnih povezav in ustvarjalno sodeluje pri izvajanju učnega procesa.

Dijaki svoja teoretska znanja, pridobljena pri pouku solfeggia, harmonije, kontrapunkta, oblikoslovja, pa tudi zgodovine, umetnostne ter zlasti glasbene zgodovine, lahko uporabljajo pri kompozicijski in slogovni analizi skladb, kar je v prid boljšemu razumevanju in posledično tudi bolj kakovostni izvedbi skladb. Ob razločevanju slogovnih posebnosti, npr. baroka, klasike, romantike ipd., in pronicanju vanje si dijaki ustvarjajo močnejši osebni uvid v značaj, vsebino in posebnosti določenega obdobja slovenske in evropske zgodovine.

6 MATERIALNI POGOJI

Za pouk glasbenega stavka mora biti učilnica ob ustrezni velikosti in akustični izoliranosti opremljena s klavirjem, pianinom ali z električnim klavirjem (sintetizator ni sprejemljiv), s tablo z izpisanim notnim črtovjem ter z avdiovizualno opremo, kot so računalnik s potrebno operativno opremo (internet, notacijski programi, avdio programi), projektor, projekcijsko platno in zvočniki.

7 ZNANJA IZVAJALCEV

Izvajalec	Znanja s področja
Učitelj	Visokošolskega izobraževanja kompozicije ali glasbeno-teoretske pedagogike ali dirigiranja